

Finansiering av kråkebolleprosjekter

Svein Hallbjørn Steien – Innovasjon Norge

10. Mars 2011 – Tromsø (FHF-seminar)

Vi gir lokale ideer globale muligheter

Kråkeboller – Hvor står vi?

Kråkeboller og kongesnegl betraktes begge i Norge som såkalt LUR-arter, lite utnyttede marine ressurser. Fangst av kråkeboller i Norge er lavt, men det er beregnet at det er ca. 56 000 tonn kråkeboller over 40mm i Nord-Norge. De største individene og de høyeste tetthetene finnes vanligvis grunnere enn 5 m i ytre og midtre skjærgård³. Reduksjon i tareskogen langs norskekysten er satt i sammenheng med kråkebollenes nedbeiting, og på grunn av nedbeitingen er rogninnholdet for lavt i størstedelen av bestanden til at kråkebollene er egnet for salg direkte til markedet. Det er gjort et betydelig forsknings- og utviklingsinnsats i Norge for å utvikle en effektiv næring basert på oppføring av villfanget kråkebolle (fangstbasert oppdrett). Foreløpig er fangstbasert oppdrett av kråkeboller i Norge en svært liten næring. Fangst av kongesnegl i 2008 var på 68,7 tonn til en førstehandsverdi på 507 000 kr. Det er ikke kjent hvor stor ressursen er. Det er gjennomført mange utviklingsprosjekter for kongesnegl. Det er etablert noen mottak av kongesnegl, men man har ikke greid å få til en lønnsom produksjon⁴.

Eksport av kråkebolle (villfanget eller fangstbasert) og kongesnegl er på et svært lavt nivå i Norge i dag, og per i dag synes ikke ressursen å være begrensede for eksporten.

- Innovasjon Norge har finansiert mange prosjekter.
- FoU prosjekt og bedriftsfinansiering (investeringer)
- IN kan ikke finansiere driftskostnader!

Kråkebolle (*Strongylocentrotus droebachiensis*)

Ressurser i Norge

- Fangstbasert
- Oppfôring
- Oppdrett

Kilde Frédéric Biderre, Sea Urchin Farm

Hva har skjedd siden sist?

1980 -2009: **Høsting av viltlevende ressurser.**
uten å lykkes med logistikk, marked
av ulike årsaker.

Intensiv pilotskala.

2009-2012: **Levende sjømat fra Norge.**

IN finansiert

Profesjonalitet/skala.

Kluster på tvers av levende arter.

Få aktører med finansiell tyngde og ambisjoner.

Ikke rom for å satse på små aktører uten ønske
om å drive profesjonelt.

Verdikjede biologisk produksjon for aktuelle arter innen levende sjømat

- **Klekkeriløsninger** for intensivt oppdrett og havbeite
- **Bestandsforvaltning** ved levendefangst

- **Intensivt oppdrett**, landbasert (hummer, **kråkebolle**)
- **Anlegg sjø**, skjell (blåskjell, østers)
- **Havbeite** (kamskjell, hummer)
- **Fangstbasert oppdrett**, oppfôring (taskekrabbe, kongekrabbe, **kråkebolle**)
- **Fangst** (taskekrabbe, kongekrabbe, **kråkebolle**, kongesnegl, kamskjell, kreps)

- **Intensivt oppdrett** (god kontroll med høsting) **kråkebolle**
- **Anlegg sjø** (høsting krever samarbeid mellom aktører eller levendelagring for å sikre levering)
- **Havbeite** (god kontroll med høsting ved levendelagring)
- **Fangst/ Fangstbasert oppdrett** (varierende fangster, god kontroll med høsting ved levendelagring og evt. oppfôring)
- Alle produksjonsmetodene har utfordringer med **logistikk** fra produsent frem til sluttbruker

- Krever tett **oppfølging** av produkt (døde produkter = reklamasjon)
- Krever god **kvalitet**
- Krever **forutsigbare** leveranser
- Etablerte markeder med klare **preferanser** til kvalitet

Skalldyrnæringen er ikke forskjellige fra andre næringer. For å lykkes må man:

- Skaffe dyp og detaljert innsikt om kundene og deres ønsker
- Ha alltid øye for å redusere kostnader og øke produktiviteten
- Utvikle en kultur for kommersialisering og innovasjon
- Hvordan kan dere nå frem til markedet raskere enn konkurrentene?

Hva skjer videre mht. kråkeboller i IN

Innovasjon Norge sin marine policy står ved lag

Kråkeboller er ikke ute av policy men:

- Krav til profesjonalitet
- Krav til vesentlig andel EK
- Krav til orientering gjennom verdikjeden
- Krav til forpliktende samarbeid salg (skriftlige kontrakter)
- Prioritering av områder som er best egnet til dyrking

Næringen sin strategi er registrert i IN og det er en forutsetning at nye søknader er i henhold til strategien.

Verdiskaping gjennom samarbeid?

MVP bedriftsnettverk (Marint verdiskapingsprogram)

Gjennom samarbeid kan bedriftene spille på hverandres styrker og oppnå fortrinn i markedene, og dermed også økt lønnsomhet for den enkelte bedrift

MVP skal styrke sjømatnæringens konkurranseevne og lønnsomhet

MVP forts.

Fokus på samarbeid/bedrifter i nettverk – mot marked

Mulighet for å finansiere prosjekt med bare to bedrifter

“Håndbok for vurdering og gjennomføring av nettverksprosjekter” er et godt verktøy

Bedrifter og søknader må kvalifiseres gjennom:
Willing, able og ready for et MVP-prosjekt (WAR)

Hva vil en oppnå med prosjektet?

Mulighetsområder for MVP

Fellestiltak og prosjekt med klar markedsorientering

- Prosjektene MÅ være gjennomarbeidd og godt strukturerte
- Det MÅ foreligge en avtale om forpliktende samarbeid mellom partene i prosjektet
- Prosjektplaner MÅ forankres i en langsiktig strategi
- Prosjektet MÅ ha ekstern prosjektleder

Avsluttende ord

- Selv om næringen så langt ikke har klart å komme ut av kuvøsestadiet og skapt varig lønnsomhet, er det noen unntak som viser at norske skalldyr er etterspurt i ulike markeder.
- Levende sjømat er spennende og godt betalt.

Lykke til med arbeidet videre.

Dersom det er tid og interesse:

Verdiverksted i Sjømatklynge Nord 30.-31.mars 2004

Framtidsbilder (Scenarier) for Kråkebollenæringa 2015

For å se hvor en ligger an i løypa....

Gangen i arbeidet

- 1. Hva har vi behov for å vite noe om ?**
- 2. Hvor står vi i dag?**
- 3. Hva er drivkreftene bak utviklingen?**
- 4. Hvilke drivkrefter har størst betydning og er mest usikre?**
- 5. Hva skal vi bygge scenariene rundt?**
- 6. Hva skjer i de valgte scenariene?**
- 7. Hva er konsekvensen av scenariene – for strategier og tiltak?**

Fokus for framtidsbildene:

**Utviklingen i markeder, produksjonsopplegg
og ressursgrunnlag for kråkeboller
fram til 2015**

Hovedspørsmål:

**Hvilke strategier og tiltak må en velge i dag
for å stå rustet til å utvikle en framtidig
lønnsom næring?**

Sjømatklynge nord 2015 slukt av markedet

En foresightanalyse – kråkeboller - mars
2004

Vi har fått det enormt bra til..

- På mirakuløst vis har vi lykket enormt godt i produksjonen
- Utbudet > etterspørsel
- Uorganisert omsetning gjør at næringsaktørene spilles ut mot hverandre.
- Uklare kvalitetskrav gjør at kråkeboller er bulkvare – i alle fall i første del(er) av verdikjeden

Markedsaktørene

Lokale markedsaktørene mangler kapital

- Utestående fordringer hos mottaker
- Liten handlefrihet
- Sårbar, svak

Kapital manglet => KRISE (2007) !

Markedsleddet er i hovedsak utenlandsk eiet gjennom strategiske oppkjøp

- Holder prisene nede
- Klager kontinuerlig på kvaliteten

Dobbel regulering av deler av den ville kråkebollebestanden.

- Lik regulering for kråkeboller som går direkte til konsum og for de som skal gå til oppfôring.
- Dobbelregulering av deler av bestanden
- Soner er tildelt, blir ikke utnyttet. Dette medfører at deler av bestanden ligger unyttet

Vegen dit

SKN Arenasatsing som ble startet i 2002 ble en suksess

- Forvaltningen tenkte positivt
 - Fangstingen var uregulert frem til 2006
 - I 2006 tok FKD grep og la om regimet
 - Men: mange område/ (tildelinger) ble ikke utnyttet
 - Til dels dobbelregulering
- Teknologi kom på plass
- Kompetanseoverføring ble høyt prioritert frem mot 2010
- Produksjonen økte

Kapitalkrise 2007

Ung næring

Miljøkatastrofe/ dykkermakt/matforgiftning

- Dårlig lønnsomhet

Strategiske oppkjøp fra markedet

- Kvaliteten er egentlig utmerket...
- Men klaget på kvalitet oppstrøms
- Tar ut hele fortjenesten nedstrøms

Hovedspørsmål også for dere andre:

Hvilke strategier og tiltak må en velge i dag for å stå rustet til å utvikle en framtidig lønnsom næring?

Har dere tatt lignende øvelser i egen bedrift?

Hvor vil dere?

A photograph of a white plate containing several golden-brown fried chicken nuggets. In the foreground, two dark, spiky sea urchins are placed on the plate, partially obscuring the nuggets. The background is a plain, light-colored surface.

Takk for oppmerksomheten

Kråkebolle (*Strongylocentrotus droebachiensis*)

Oppfôring
eller
Oppdrett?